

Inventaris van het archief van Victor Bure over de kandidatuur van Brussel als Europese hoofdstad

1957-1962

GEERTRUI ELAUT

DANS L'AMENAGEMENT REGIONAL DE BRUXELLES

UN CENTRE SATELLITE

INVENTARIS VAN
HET ARCHIEF VAN VICTOR BURE,
DIRECTEUR-GENERAAL STEDENBOUW EN RUIMTELIJKE ORDENING,
BETREFFENDE DE KANDIDATUUR VAN BRUSSEL ALS EUROPESE HOOFDSTAD
1957-1962

ALGEMEEN RIJKSARCHIEF
INVENTARISSEN

531

Naamsvermelding - Niet Commercieel - Geen AfgeleideWerken
CC BY-NC-ND
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/nl/>

Attribution - Pas d'Utilisation Commerciale - Pas de Modification
CC BY-NC-ND
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/fr/>

ISBN : 978 90 5746 559 8

Algemeen Rijksarchief

D/2013/531/001

Bestelnummer: Publ. 5197

Algemeen Rijksarchief
Ruisbroekstraat 2
1000 Brussel

De volledige lijst van onze publicaties kan u gratis bekomen op eenvoudig verzoek (publicat@arch.be)
of raadplegen op internet (<http://arch.arch.be>)

Nummer toegang: I 531

Inventaris van
**het archief van Victor Bure,
directeur-generaal Stedenbouw en Ruimtelijke Ordening,
betreffende de kandidatuur van Brussel als Europese hoofdstad
1957-1962**

door

Geertrui ELAUT

Brussel
2013

Wijze van aanvragen

Archiefstukken beschreven in deze inventaris, worden aangevraagd door het opgeven aan de terminal in de leeszaal van het *nummer van de toegang*, vermeld op het titelblad en in de rechterbovenhoek van elke bladzijde

I 531

en door opgave van het *archieffnummer* dat u aantreft links vóór elke archiefbeschrijving

Beperkingen inzake raadpleging

De inventarisnummers zijn openbaar en vrij toegankelijk.

Voorkeurvorm voor het citeren van het archief

Het verdient aanbeveling om het archief de eerste maal te citeren met zijn volledige naam. Nadien kan worden volstaan met een verkorte referentie.

Volledig: ALGEMEEN RIJKSARCHIEF, *Archief van Victor Bure, directeur-generaal Stedenbouw en Ruimtelijke Ordening, betreffende de kandidatuur van Brussel als Europese hoofdstad*, nr. (archieffnummer).

Verkort: ARA, *Archief Bure*, nr. (archieffnummer).

INHOUDSOPGAVE

WOORD VOORAF.....	7
ALGEMENE BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF	9
I. IDENTIFICATIE	9
II. CONTEXT	9
A. Archiefvormer	9
1. <i>Naam</i>	9
2. <i>Geschiedenis</i>	9
3. <i>Bevoegdheden</i>	11
a. Europees Comité van Urbanisten	11
b. Interministeriële commissie voor Brussel - zetel van de Europese instellingen	12
c. Interministeriële commissie voor het Europees District.....	12
4. <i>Organisatie</i>	13
a. Europees Comité van Urbanisten	13
b. Interministeriële commissie voor Brussel - zetel van de Europese instellingen	13
c. Interministeriële commissie voor het Europees District.....	14
B. Archief	14
1. <i>Geschiedenis van het archief</i>	14
2. <i>Verwerving</i>	15
III. INHOUD EN STRUCTUUR.....	16
A. Inhoud	16
B. Uitgevoerde selecties en vernietigingen.....	16
C. Toekomstige aangroei	16
D. Ordening.....	16
IV. RAADPLEGING EN GEBRUIK	17
A. Voorwaarden voor de raadpleging.....	17
B. Voorwaarden voor reproductie	17
C. Taal.....	17
D. Toegangen.....	17
E. Aanwijzingen voor het gebruik.....	17
V. VERWANT MATERIAAL	17
A. Documenten met een verwante inhoud.....	17
B. Literatuur.....	17
VI. BESCHRIJVINGSBEHEER.....	18
INVENTARIS.....	19
I. VICTOR BURE, DIRECTEUR-GENERAAL STEDENBOUW	19
A. Algemeen	19

	B. Documentatie	21
II.	EUROPEES COMITÉ VAN URBANISTEN	21
	A. Algemeen	21
	B. Dossiers	21
III.	INTERMINISTERIËLE COMMISSIE VOOR BRUSSEL - ZETEL VAN DE EUROPESE INSTELLINGEN	23
	A. Algemeen	23
	B. Dossiers	23
IV.	INTERMINISTERIËLE COMMISSIE VOOR HET EUROPEES DISTRICT	24
	A. Algemeen	24
	B. Dossiers	25
	C. Documentatie	25

WOORD VOORAF

De inventarisatie van dit deelarchief uit het archief van het ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw is te danken aan de tentoonstelling *Europe in Brussels. Van federaal werelddistrict tot Europese hoofdstad, 1900-2010* (Algemeen Rijksarchief, 2010). Bij de zoektocht naar tentoon te stellen stukken, stootte de auteur op dit onontsloten deelarchief dat specifiek over de kandidatuur (eind jaren 1950 - begin jaren 1960) van Brussel als Europese hoofdstad handelt. Opmerkelijk is de rol die Victor Bure, directeur-generaal Stedenbouw en Ruimtelijke Ordening, in dit verhaal heeft gespeeld. De archiefvorming rond de Europese (en in tweede instantie Belgische) zetelkwestie – waar moesten al die nieuwe Europese instellingen gehuisvest worden? –, gebeurde klaarblijkelijk in grote mate rond zijn figuur. Zijn voorzitterschap van enkele commissies die zich specifiek met de zetelkwestie bezighielden, vormt een logische verklaring.

Het aangetroffen deelarchief mag als uitermate interessant bronnenmateriaal voor de geschiedenis van de Europese integratiebeweging worden beschouwd. Vanuit onderzoeksstandpunt werd dan ook beslist aan dit deelarchief een aparte inventaris te wijden. Zoniet dreigde dit deelarchief ‘verstopt’ te blijven tussen de in grote mate seriële archieven van Openbare Werken en Wederopbouw.

ALGEMENE BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

I. IDENTIFICATIE

Referentie:	BE ARA Openbare Werken Stedenbouw Bure (510- III.0071)
Naam:	Archief van het ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw. Bestuur voor de Stedenbouw en Ruimtelijke Ordening. Deelarchief van directeur-generaal Victor Bure betreffende de kandidatuur van Brussel als Europese hoofdstad.
Datering:	1957-1962
Beschrijvingsniveau:	Deelarchief
Omvang:	84 nrs (1 s.m.)
Référence:	BE AGR Travaux Publics Urbanisme Bure (510- III.0071)
Intitulé:	Archives du Ministère des Travaux Publics et de la Reconstruction. Administration de l'Urbanisme et de l'Aménagement du Territoire. Sous-fonds du directeur général Victor Bure concernant la candidature de Bruxelles comme capitale européenne.
Dates:	1957-1962
Niveau de description:	Sous-fonds
Importance matérielle:	84 art. (1 m.l.)

II. CONTEXT

A. ARCHIEFVORMER

1. NAAM

Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw. Bestuur voor de Stedenbouw en Ruimtelijke Ordening. Directeur-generaal Victor Bure (1945-1968).¹

2. GESCHIEDENIS

Het Bestuur voor de Stedenbouw (Administration de l'Urbanisme) van het ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw werd bij het B.Rg. van 14 mei 1945 (B.S., 26 mei) ingesteld. De bevoegdheden werden op 21 augustus van dat jaar nader omschreven (B.S., 10-11 september). Het bestuur werd belast met het afleveren van bouwvergunningen in sommige gemeenten en kreeg beschikking over aanzienlijke kredieten om de onteigening en de herverkaveling van door oorlogsfeiten vernielde wijken door te voeren. In 1959 werd een naamswijziging doorgevoerd. Voortaan heette het voluit: Bestuur voor de Stedenbouw en de Ruimtelijke Ordening.²

---

¹ Zie *Annuaire administratif et judiciaire de Belgique et de la Capitale du Royaume*, 1945-1969. Vanaf 1969 wordt L. Hendrick vermeld als directeur-generaal.

² Zie *Annuaire administratif et judiciaire de Belgique et de la Capitale du Royaume*, 1958-1959.

Vanaf de oprichting in 1945 nam Victor Bure de functie van directeur-generaal waar. Hij zou onafgebroken in functie blijven tot 1969. Bure blijkt in deze periode een sleutelrol gespeeld te hebben in de promotie van Brussel als Europese hoofdstad binnen het proces van Europese integratie dat na de Tweede Wereldoorlog op gang kwam.³ Een geschikte zetelplaats vinden, was voor de talrijke nieuwe internationale en Europese organisaties die in de naoorlogse periode werden gesticht, een delicate zaak. De rol van de hoge ambtenaar Bure is in deze weinig bekend, maar Bure bleek niet alleen op Belgisch, maar ook op Europees niveau een niet te onderschatten rol te spelen. Als directeur-generaal Stedenbouw en Ruimtelijke Ordening van één van de stichtende landen van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS) was hij van zeer nabij betrokken bij de zetelkwestie. Waar moest de zetel van de EGKS komen?

Bij de oprichting van de EGKS, de start van het Europa van de Zes (1951), werd niets beslist over de locatie van een hoofdzetel. De Zes verschoven de zetelkwestie naar de Top van Parijs in juli 1952, waar de diplomatieke onderhandelingen ter zake niet bepaald vlotten. Ten gevolge van een veto van de Belgische minister van Buitenlandse Zaken Paul van Zeeland tegen Brussel – en diens keuze pro Luik – kwam slechts een voorlopige regeling uit de bus: de EGKS zou tijdelijk in Luxemburg worden gevestigd.

Met de terugkeer van Paul-Henri Spaak op Buitenlandse Zaken kwam Brussel weer in beeld. Zijn rol in de voorbereiding van de Verdragen van Rome en de cruciale diplomatieke onderhandelingen in het Kasteel van Hertoginnedal maakte het mogelijk om Brussel als Europese hoofdstad te herlanceren. Na de ondertekening van de Verdragen van Rome aanvaardde de Belgische regering in oktober 1957 de kandidatuur van Brussel als zetel van de Europese instellingen. Voorbereidende maatregelen werden getroffen om het succes van de kandidatuur te verzekeren. De wereldtentoonstelling die in de steigers stond, was één van de troeven van Brussel op dat moment. Expo 58 werd gestuwd door een nieuwe golf van Brussels internationalisme. In december 1957 verspreidde de socialistische minister van Buitenlandse Zaken Larock een communiqué waarin hij de bereidheid van de Belgische regering bevestigde om een Europees District op Belgisch grondgebied op te richten.

Op 1 januari 1958 traden de Verdragen van Rome in werking. De gevoelige zetelkwestie was niet behandeld tijdens de onderhandelingen over het verdrag, noch tijdens het ratificatieproces. Op 6 januari 1958 kwamen de zes ministers van Buitenlandse Zaken in Parijs principieel overeen om het geheel van de Europese organisaties van de Zes op dezelfde plaats bijeen te brengen, zodra deze concentratie praktisch mogelijk werd. Er werd ook beslist om een Europees Comité van Urbanisten op te richten, samengesteld uit afgevaardigden van de Zes, en belast met het onderzoek naar een geschikte 'unieke zetel'. De Belg Victor Bure nam het voorzitterschap van dit Europees Comité van Urbanisten op zich. Dit verklaart waarom het archief van dit comité teruggevonden werd in het archief van het Bestuur voor de Stedenbouw en de Ruimtelijke Ordening van het (voormalige) Belgische ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw.⁴

Op 10 januari 1958 besliste de Belgische ministerraad met spoed een commissie op te richten van stedenbouwkundigen en ambtenaren die belast zouden worden met de redactie van een Witboek pro Brussel als unieke zetel.⁵ Zo zag onder auspiciën van de minister van Buitenlandse Zaken Victor Larock en de minister van Openbare Werken Omer Vanaudenhove, in eigen land de Interministeriële commissie voor Brussel - zetel van de

³ Michel de Beule, 'Kantoren en planning in Brussel, 50 jaar van gemiste kansen?', in: *Brussels Studies*, nr. 36, maart 2010, p. 2; en *Annuaire administratif et judiciaire de Belgique et de la Capitale du Royaume*, 1945-1969.

⁴ Intussen is Openbare Werken een geregionaliseerde bevoegdheid. Zie Geschiedenis van het Archief.

⁵ BRUSSEL, ARA, Notulen van de Ministerraad van 10 januari 1958, proces-verbaal nr. 189, p. 17.

Europese instellingen het licht.⁶ Bure werd ook hier als voorzitter aangesteld. De commissie bereidde met uiterst bekwame speed, zo blijkt uit de notulen, de publicatie voor van het prestigieus Witboek ter ondersteuning van Brussel, bestemd om invloed uit te oefenen op het Europees comité van stedenbouwkundigen en de voorzitters van de EEG- en Euratom-commissies, die hun advies en standpunt zouden moeten bepalen.

De redactie van het Witboek werd in een recordtempo van zes weken afgewerkt, opdat het zou kunnen worden voorgesteld tegen 19 maart 1958, de eerste vergadering van de Europese Parlementaire Assemblee. Het beoogde een objectief overzicht te geven van de voordelen van Brussel op het gebied van beschikbare sites, transport- en communicatieverbindingen, culturele, medische, wetenschappelijke, educatieve infrastructuur, toerisme en vrije tijds mogelijkheden. Het Witboek was klaar tegen de vooropgestelde deadline en de vruchten ervan konden reeds worden geplukt in het rapport van het Europees Comité van Urbanisten, dat op 30 april 1958 unaniem werd goedgekeurd en op 6 mei werd overgemaakt aan de voorzitters van de raden van de EEG en Euratom, Larock en Motz. De voorzitters van de Commissies van de EGKS, de EEG en Euratom drukten hun voorkeur uit voor Brussel.

Tijdens de laatste vergadering van de interministeriële commissie voor Brussel - zetel van de Europese instellingen op 3 maart 1958 drukte voorzitter Bure de wens uit een nieuwe, meer uitgebreide commissie samen te stellen die zich moest bezighouden met het meer specifieke probleem van de inplanting van de gebouwen van de diensten van de Europese instellingen.

Op de Raad van 16 maart 1959 konden de ministers van de Zes opnieuw geen compromis bereiken over de zetelkwestie, zodat ze een moratorium van drie jaar afkondigden. Een definitieve beslissing kon dus ten vroegste in maart 1962 worden verwacht. België bleef intussen naarstig verder werken aan de uitbouw van het Europese profiel van Brussel, en bleef ijveren en lobbyen om het Europees District naar Brussel te halen. In mei 1959 werd op initiatief van de nieuwe minister van Buitenlandse Zaken Pierre Wigny aan minister van Openbare Werken en Wederopbouw Omer Vanaudenhove gevraagd een commissie samen te stellen ter voorbereiding van de eventuele creatie van een Europees District: de Interministeriële commissie voor het Europees District. Het was Bure geweest die al die tijd voor een planmatige Europese inplanting in Brussel was blijven ijveren.⁷

3. BEVOEGDHEDEN

a. Europees Comité van Urbanisten

De oprichting van een Europees Comité van Urbanisten was een initiatief van de ministers van Buitenlandse Zaken van het Europa van de Zes, op 6 en 7 januari 1958 verzameld in Parijs. Enerzijds diende het Comité de karakteristieken van een geschikte zetelplaats vast te stellen. Anderzijds moest het Comité aan de hand van deze karakteristieken de voordelen van de verschillende kandidaat-steden onderzoeken. Kortom, het comité moest een inventaris maken van de mogelijkheden van elke kandidaat-stad. Het was de bedoeling aan de ministers zoveel mogelijk objectieve gegevens aan te reiken zodat deze een gefundeerde keuze konden maken. Een rangschikking van de kandidaat-steden was absoluut uit den boze. In de bevoegdheidsomschrijving van het Comité stond uitdrukkelijk dat het allesbehalve om een vergelijkende studie ging. Wél zou er per kandidaat een verslag opgesteld worden, met een objectieve opsomming van voor- en nadelen.

---

⁶ Een interministeriële commissie heeft geen zelfstandig juridisch statuut, maar is een overlegorgaan waarin verschillende ministeries zijn vertegenwoordigd.

⁷ Roel De Groof en Geertrui Elaut, *Europe in Brussel*, Lannoo, Tielt, 2010, pp. 132-192.

Het comité onderzocht de kandidaturen van Straatsburg, Luxemburg, Milaan, Turijn, Stresa, Brussel, Parijs, het Departement van de Oise en Nice. Den Haag werd van het lijstje geschrapt omdat de stad enkel geïnteresseerd was in het Hof van Justitie en niet in de unieke zetel van de drie Gemeenschappen.⁸

b. Interministeriële commissie voor Brussel - zetel van de Europese instellingen

De beslissing tot oprichting van de Interministeriële commissie werd genomen op de ministerraad van 10 januari 1958: “Le Premier Ministre demande au Ministre des Travaux Publics de réunir d'urgence une commission d'urbanistes et de fonctionnaires et de toutes autres personnes intéressées, en vue d'étudier un plan d'ensemble pour l'installation, à Bruxelles, du siège des Institutions Européennes. Les propositions de cette commission devront être soumises au Conseil le plus rapidement possible. Le Conseil marque son accord”.⁹

Een week later kwam het onderwerp van de oprichting van de commissie opnieuw ter sprake op de ministerraad en werd de concrete samenstelling verder besproken. De financiering van de commissie zou gebeuren op basis van het algemeen budget van 3 miljoen Belgische frank dat het ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw ter beschikking had voor stedenbouwkundig onderzoek. De Eerste minister Achiël Van Acker verklaarde zich akkoord met de oprichting van de commissie, op voorwaarde dat ook zijn departement (Diensten van de Eerste minister) vertegenwoordigd zou zijn.¹⁰

Het initiatief werd dus aan het ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw (benaming vanaf 14 augustus 1952) gelaten en 11 dagen later, op 21 januari 1958, vond de eerste vergadering van de commissie plaats. In het proces-verbaal van deze eerste vergadering stelde minister van Openbare Werken Omer Vanaudenhove als doel van de werkzaamheden van de commissie het te boek stellen van de politieke en economische troeven van Brussel. De commissie zou zich daarbij voornamelijk beroepen op de documenten die door het stedenbouwkundig bureau Groupe Alpha werden uitgewerkt. Als grootste struikelblok werd het werktempo aangehaald. Het werk van de commissie moest in ongeveer zes weken afgerond zijn.

Naast de voorbereiding van het Witboek werd de commissie door de Eerste minister belast met de voorbereiding van een tentoonstelling ter ondersteuning van de kandidatuur van Brussel. Hiertoe werd een subcommissie opricht.

Minister Vanaudenhove wilde de commissie tevens een overzicht laten opstellen van de algemene voorwaarden die een stad moest vervullen om de zetel van de Europese instellingen te kunnen binnenhalen, en aansluitend laten aangeven welke van deze voorwaarden Brussel reeds vervulde.

c. Interministeriële commissie voor het Europees District

Van de oprichting van de Interministeriële commissie voor het Europees District werden geen sporen teruggevonden in de notulen van de ministerraad. Wie het initiatief tot oprichting nam, bleek uit briefwisseling tussen enkele ministeriële departementen: minister van Buitenlandse Zaken Pierre Wigny. Hij droeg minister Vanaudenhove (Openbare Werken en Wederopbouw) op het vertrouwelijk karakter van de werkzaamheden en zelfs van het bestaan van de commissie te onderstrepen bij de commissieleden. Minister Wigny betwijfelde of een Europees district er ooit zou komen, maar wilde het Belgisch dossier ter zake klaar hebben,

⁸ EGKS, EEG en Euratom.

⁹ BRUSSEL, ARA, Notulen van de Ministerraad van 10 januari 1958, proces-verbaal nr. 189, p. 17.

¹⁰ BRUSSEL, ARA, Notulen van de Ministerraad van 17 januari 1958, proces-verbaal nr. 190, p. 26-28.

moest het ooit zover komen. Vroegtijdige publiciteit rond dit dossier moest kost wat kost worden vermeden. Die kon er enkel voor zorgen dat de moeilijke zetelkwestie met nog meer politieke geladenheid kreeg af te rekenen.

De leden van de Interministeriële commissie voor het Europees District waren het eens dat de commissie eerder als een commissie 'Buitenlandse Zaken' beschouwd moest worden, maar om technische redenen werd het voorzitterschap aan Victor Bure toevertrouwd. Het ministerie van Buitenlandse Zaken droeg evenwel de eindverantwoordelijkheid over de werkzaamheden van de commissie.¹¹

De commissie moest in de eerste plaats achterhalen hoeveel Europese ambtenaren een eventueel Europees District zou moeten huisvesten. Pas dan kon de zoektocht naar een geschikte locatie van start gaan en kon de commissie de coördinatie van de voorstudies van mogelijke locaties op zich nemen. Ook het kostenplaatje moest in rekening worden gebracht: hoeveel zou een Europees District de Belgische staat kosten? Tot slot kreeg de commissie de opdracht een brochure voor te bereiden ter promotie van een Brusselse locatie voor een Europees District.

4. ORGANISATIE

a. Europees Comité van Urbanisten

De aanstelling van de Belg Victor Bure als voorzitter van het Europees Comité van Urbanisten (ECU) was een gevolg van de regel dat het voorzitterschap van de commissies van de Raad (zoals het ECU er één was) verzekerd moest worden door het commissielid van het land dat het voorzitterschap van de Raad op zich nam. Elk land was vrij bij de aanstelling van zijn commissielid. Duitsland duidde Dr. Johannes Rossig aan (*Ministerialdirigent Bundesministerium für den Wirtschaftlichen Besitz des Bundes*), Frankrijk Pierre Randet (*Contrôleur général au Ministère de la Reconstruction et du Logement*), Italië dottore Ing. Cesare Valle (*Presidente di Sezione del Consiglio Superiore dei L.L.P.P.; Professore di Urbanistica presso l'Università di Roma*), Luxemburg de heer Luja (*architect urbaniste au Service d'Urbanisme de l'Etat*) en Nederland prof. J.P. Thijsse (*conseiller général Urbaniste bij de Rijksdienst voor het Nationale Plan*).

Victor Bure uitte aanvankelijk twijfels over zijn aanstelling aangezien België met Brussel zelf één van de te bestuderen kandidaten was. De overige leden zagen hier geen graten in.

Het comité kwam een eerste keer samen op 10 maart 1958, in Hertoginnendal. Op 18 maart werd een eerste werkbezoek aan één van de kandidaat-steden, Straatsburg, gebracht. Het comité kon tijdens bezoeken aan de kandidaat-steden ook interne werksittingen kon houden. Op 30 april 1958 moest het eindrapport van het ECU er liggen.

b. Interministeriële commissie voor Brussel - zetel van de Europese instellingen

Minister van Openbare Werken en Wederopbouw Omer Vanaudenhove duidde Victor Bure aan als voorzitter van de commissie.¹² Wat Openbare Werken betreft, waren ook de diensten Wegen (Saccasyn), Stedenbouw (Lesaffre) en Gebouwen (de Grave) afzonderlijk vertegenwoordigd. Voorts was de commissie samengesteld uit vertegenwoordigers van de

---

¹¹ De doelstellingen en opdrachten van de commissie bleken uit de briefwisseling tussen de verschillende betrokken ministeriële departementen, en uit de aanwezige notulen van vergaderingen van de commissie. De notulen van de vergaderingen 7 en 8 ontbreken evenwel, waardoor de omschrijving van de bevoegdheden mogelijk niet volledig is.

¹² O. Vanaudenhove werd in januari 1955 minister van Openbare Werken en Wederopbouw in de regering Van Acker IV. Tot 1961 (met een kleine onderbreking) bleef hij dit in de regeringen Eyskens III en Eyskens IV.

ministeries van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel (Van Der Eycken), Binnenlandse Zaken (Herremans), Verkeerswezen/Toerisme en Transport (Rorive), Economische Zaken (Briquet), Financiën en de diensten van de Eerste minister (Wasterlain).¹³

Op de vergaderingen van de commissie waren ook steeds twee leden van stedenbouwkundig bureau Groupe Alpha aanwezig. Als secretarissen werden twee ambtenaren van het ministerie van Openbare Werken aangeduid (Severain en Van den Borre).

Voorzitter Bure stelde op de eerste vergadering een subcommissie aan, belast met de dagelijkse opvolging van de werkzaamheden van Groupe Alpha. Daarnaast wilde hij een aantal groepen samenstellen die zich over bepaalde deelaspecten van de zetelkwestie moesten buigen (bv. de groep Verkeerswezen-Wegen). Groupe Alpha was ook in de subcommissies vertegenwoordigd.

Er werd meerdere keren per week vergaderd, maar het aantal plenaire vergaderingen bleef beperkt tot acht. Op de laatste plenaire vergadering van 3 maart 1958 zei de voorzitter dat de zitting in kwestie waarschijnlijk de laatste zou zijn, gezien het doel nagenoeg bereikt was. Een officiële beslissing tot stopzetting van de activiteiten werd niet teruggevonden.

c. Interministeriële commissie voor het Europees District

De eerste zitting van de commissie vond plaats op 13 juli 1959, op het kabinet van Bure in de Résidence Palace. Bure was wederom als voorzitter aangeduid, en werd bijgestaan door vertegenwoordigers van verscheidene ministeriële kabinetten: Openbare Werken en Wederopbouw (Parmentier, kabinetschef; Hendrickx, ‘inspecteur général’ Stedenbouw; de Graeve, ‘inspecteur général de l’Adm. des Bâtiments’), Binnenlandse Zaken (Roland, kabinetschef), Financiën (Gaudy, ‘conseiller-adjoint’), Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel (Yves Devadder, ‘jurisconsulte’; Michel Amory, ‘conseiller’, Karelle, directeur juridische dienst), en een vertegenwoordiger van de Permanente vertegenwoordiging van België bij de Europese Gemeenschappen (Bassette, attaché). Fernand Severain werd door Bure gedetacheerd om – net zoals bij de twee reeds besproken commissies – het secretariaat te verzorgen.

Op voorspraak van Bure werd Groupe Alpha ook nu betrokken bij het werk van de commissie. Het ritme van de bijeenkomsten van de commissie werd grotendeels afgestemd op het ritme waarmee Groupe Alpha informatie en/of documentatie aanreikte.

Op 28 november 1961 vond de laatste bijeenkomst van de commissie plaats. Paul-Henri Spaak was op dat moment minister van Buitenlandse Zaken en achtte de voorbereiding van een publicatie/brochure door de commissie niet langer nodig, wat niet naar de zin van de commissieleden was. Een definitieve beslissing tot stopzetting van de activiteiten werd niet teruggevonden.

B. ARCHIEF

1. GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEF

Brussel was en is één van de moeilijkste vraagstukken uit het Belgisch communautair dossier. Door de grondwetsherziening van 1970 werd de culturele autonomie ingevoerd. Tien jaar later, in 1980, gaf een volgende grondwetsherziening een belangrijke impuls aan het gewestvormingsproces voor Vlaanderen en Wallonië. Omwille van talrijke meningsverschillen tussen Franstaligen en Nederlandstaligen moest het grondwettelijk erkende derde gewest, Brussel, echter nog een tijdlang wachten op zijn eigen nieuwe

¹³ De naam van de vertegenwoordiger van het departement Financiën werd niet opgenomen in de notulen.

gewestelijke instellingen. Tussen 1979 en 1982 greep de geleidelijke vorming van een ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest plaats, vertrekkende van de nationale ministeriële structuren. In 1983 was dat ministerie een feit, zelfs indien het nog ressorteerde onder de nationale regering, vermits de Brusselse gewestvorming in het algemeen achterliep op die van de andere geledingen van het zich federaliserende België.

In de periode 1986-1987 vond een overdracht van agglomeratiebevoegdheden naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest plaats.¹⁴ Stedenbouw en Ruimtelijke Ordening, de materies waartoe de inhoud van deze inventaris behoort, werden zo door de wet van 21 augustus 1987 getransfereerd van de Brusselse Agglomeratie naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Zo kwam het archief van Victor Bure als directeur-generaal van het Bestuur Stedenbouw en Ruimtelijke ordening van het ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw in 1987 in het archief van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest terecht.

2. VERWERVING

Het Algemeen Rijksarchief werd in 1979 een eerste maal gewezen op het bestaan van het archief van het Bestuur voor de Stedenbouw en de Ruimtelijke Ordening toen de Dienst Rooiplannen een brief richtte aan de Algemeen Rijksarchivaris met het voorstel het over te dragen omdat het geen administratief nut meer had. Tijdens een bezoek van een rijksarchivaris ter plaatse bleek dat ook de op til staande regionalisering en de daaruit voortvloeiende vrees voor het lot van het archief een rol speelde. Het Algemeen Rijksarchief was er echter niet van overtuigd dat de stukken werkelijk hun administratief nut verloren hadden en stelde daarom voor dat de diensten deze stukken alsnog zelf zouden blijven bewaren en zelf een oplossing zouden zoeken.

Toen deze administratie in 1987 naar een nieuw onderkomen verhuisde (van de Résidence Palace naar de Trierstraat nr. 49), werd dit archief in het voorjaar van dat jaar alsnog samen met verschillende andere, meer recente archiefreeksen overgedragen aan het Algemeen Rijksarchief in uitvoering van de bepalingen van de Archiefwet van 24 juni 1955, in volle overgangsperiode dus.¹⁵

Het inspectierapport van Daniel Van Overstraeten en Antoine Zoete (op datum van 15 september 1987) beschrijft hoe het bestand zich in verscheidene lokalen en bureaus bevond, op rekken (hout en metaal), slechts gedeeltelijk ingepakt. Bij een eerste inspectie van het Rijksarchief op 11 maart 1987 werd de omvang van het bestand op ca. 500 s.m. geschat. Na grondige selectie werd 178 s.m. weerhouden. Het deelarchief van directeur-generaal Victor Bure betreffende zijn activiteiten in het kader van de kandidatuur van Brussel als Europese hoofdstad, werd in het reeds vermelde inspectierapport als één van de voornaamste weerhouden reeksen beschreven.

Het archief werd na aankomst fysiek opgedeeld in twee verschillende archiefblokken, met enerzijds een (goed geordend) blok met de ingebonden koninklijke besluiten en anderzijds een (ongeordend) blok met de indicateurs, de bijlagen bij de koninklijke besluiten, de dossiers inzake de stadswegen, de archiefbescheiden van de Dienst der Verwoeste Gewesten, evenals nog andere, meer recente dossiers. Kort na de overdracht werd gestart met de opmaak van een inventaris van de verschillende reeksen koninklijke besluiten, die echter nooit werd bekrachtigd. Van het tweede blok bestaat tot op heden geen inventaris. Het is uit dit tweede blok dat de in deze inventaris beschreven stukken geïsoleerd zijn.

---

¹⁴ P. Van den Eeckhout en G. Vanthemsche (red.), *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20ste eeuw*, VUBPress, Brussel, 2001, p. 223 en 229.

¹⁵ Centraal Dossier Algemeen Rijksarchief nr. 269.01.

III. INHOUD EN STRUCTUUR

A. INHOUD

Men kan zich afvragen waarom het deelarchief dat in deze inventaris aan bod komt, als aparte entiteit beschouwd mag worden. Eerst en vooral is er het onderzoeksstandpunt. Door aan dit deelarchief een afzonderlijke inventaris te wijden, worden drie commissies naar de onderzoeksoppervlakte gehaald, die anders in de schaduw van de seriële werkzaamheden van Openbare Werken zouden blijven. Deze commissies, waarvan Victor Bure de spilfiguur vormde, zijn cruciaal gebleken in de evolutie van Brussel tot feitelijke hoofdstad van Europa. Dat de archieven van de commissies 'Brussel - zetel van de Europese instellingen' en 'Europees District' en het archief van het Europees Comité van Urbanisten gegroepeerd zaten in het archief van het Bestuur voor de Stedenbouw en de Ruimtelijke ordening is volledig terug te brengen tot de figuur van Victor Bure. Bure was van alledrie de commissies voorzitter, telkens in zijn hoedanigheid van directeur-generaal van het Bestuur Stedenbouw van het ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw. Het secretariaat van de commissies werd tevens binnen het ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw verzorgd.¹⁶

De archieven van de drie commissies staan vanuit inhoudelijk standpunt los van de overige archieven van Stedenbouw, die meer serieel van aard zijn (bouwaanvragen, bouwovertreddingen, enz.). De werkzaamheden van de commissies waren beperkt in de tijd en dus kon worden nagegaan of de teruggevonden archieven al dan niet volledig waren. Het lijkt erop dat dit nagenoeg het geval is. De notulenreeksen zijn bijna volledig.¹⁷

B. UITGEVOERDE SELECTIES EN Vernietigingen

De archieven van de drie beschreven commissies bevatten vele tientallen dubbels van notulen van vergaderingen, blanco inlichtingenformulieren, enz. Standaard werden niet meer dan twee exemplaren van elk document weerhouden. Er werd een halve meter geschoond.

C. TOEKOMSTIGE AANGROEI

Het is uitgesloten dat de archieven van de drie beschreven commissies in de toekomst verder aangevuld zullen worden. De werkzaamheden van deze commissies zijn afgesloten.

D. ORDENING

De bescheiden werden eerst gegroepeerd per commissie. Gezien het feit dat Victor Bure gelijktijdig voorzitter was van het Europees Comité van Urbanisten en de interministeriële commissie voor Brussel - zetel van de Europese instellingen, en gezien dat de archiefvorming heeft plaatsgevonden rond de figuur van Bure, vroeg het enig puzzelwerk de archiefbescheiden van beide commissies te isoleren. Gezien het feit dat de werkzaamheden van de derde commissie, de interministeriële commissie voor het Europees District, ruim een jaar later van start gingen, stelde de isolatie hiervan weinig problemen.

Tot slot werd een restcategorie ingevoerd waarin alle stukken verzameld werden die betrekking hebben op de activiteiten van Victor Bure in het kader van de kandidatuur van

---

¹⁶ In de *Annuaire administratif et judiciaire de Belgique et de la Capitale du Royaume* van 1958 werd de naam van één van de secretarissen van de twee interministeriële commissies teruggevonden. Ph. Vandenborre was *conseiller adj.* van het Bestuur Stedenbouw.

¹⁷ Op de notulen van twee vergaderingen van de Interministeriële commissie voor het Europees District na.

Brussel als Europese hoofdstad, zonder rechtstreeks verband te houden met de werking van één van de drie voornoemde commissies.

IV. RAADPLEGING EN GEBRUIK

A. VOORWAARDEN VOOR DE RAADPLEGING

De raadpleging van dit archief is onderworpen aan de bepalingen van de Archiefwet van 24 juni 1955, zoals gewijzigd door de Wet van 6 mei 2009, de Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de Wet van 11 april 1994 inzake de openbaarheid van bestuur. Concreet betekent dit dat voor de raadpleging en eventuele reproductie van archiefbescheiden jonger dan 30 jaar de uitdrukkelijke toestemming van de archiefvormer vereist is. Daar alle stukken in dit archiefbestand ouder zijn dan 30 jaar, is het volledige bestand vrij raadpleegbaar, volgens de gewone regels van toepassing in het Rijksarchief.

B. VOORWAARDEN VOOR REPRODUCTIE

Voor de reproductie van archiefstukken gelden de voorwaarden en tarieven van toepassing in het Rijksarchief. Wanneer een stuk niet mag worden gereproduceerd, dan wordt dit meegedeeld bij het aanvragen van het archiefnummer aan het scherm.

C. TAAL

Het merendeel van de stukken is in het Frans opgesteld, de overige vnl. in het Nederlands. Slechts zeer sporadisch zijn ook Engelse stukken terug te vinden.

D. TOEGANGEN

Er werden geen nadere toegangen tot de archiefbescheiden teruggevonden.

E. AANWIJZINGEN VOOR HET GEBRUIK

De drie commissies die in deze inventaris aan bod komen zijn één voor één te kaderen binnen het proces van Europese integratie dat na de Tweede Wereldoorlog op gang kwam.

V. VERWANT MATERIAAL

A. DOCUMENTEN MET EEN VERWANTE INHOUD

Aangezien twee van de drie beschreven commissies interministerieel van samenstelling waren, is het niet denkbeeldig dat in de archieven van (voormalige) ministeries die vertegenwoordigd waren in deze commissies eveneens sporen van de werkzaamheden van de commissies terug te vinden zijn. Aangezien het secretariaat en voorzitterschap van de commissies bij het bestuur Stedenbouw van Openbare Werken berustte, kan het bestuur Stedenbouw, en in het bijzonder zijn directeur-generaal Victor Bure, echter als archiefvormer worden beschouwd.

B. LITERATUUR

DE GROOF Roel en ELAUT Geertrui, *Europe in Brussels. Van federaal werelddistrict tot Europese hoofdstad, 1900-2010*, Tielt (Lannoo), 2010, 240 p.

VI. BESCHRIJVINGSBEHEER

Wegens de beperkte omvang van het archief was het niet nodig een archiefbewerkingsplan op te stellen. De belangrijkste ingreep was de opsplitsing van de dossiers van de drie commissies. Aangezien het om duidelijk van elkaar te onderscheiden organen gaat, werd deze ingreep nuttig geacht. Geertrui Elaut heeft het archief najaar 2011 geïnt inventariseerd en de Algemene Bestandsbeschrijving ervan opgesteld. Vervolgens is het archief in het voorjaar van 2012 herverpakt en geëtiketteerd door het personeel van afdeling 5 dat belast is met het beheer van de hedendaagse collecties van het Algemeen Rijksarchief.

INVENTARIS

I. VICTOR BURE, DIRECTEUR-GENERAAL STEDENBOUW

Uit de Algemene Beschrijving van het Bestand bleek dat Victor Bure, directeur-generaal van het Bestuur Stedenbouw van het ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, een cruciale rol heeft gespeeld in het stedenbouwkundig luik van de Europese integratiebeweging in de jaren 1950-1960, zowel op Belgisch als Europees niveau. In dit eerste deel worden de stukken beschreven die wegens hun datering geen rechtstreeks verband kunnen houden met zijn werk als voorzitter van de drie nader beschreven commissies, maar die wel kaderen binnen de problematiek van de Europese zetelkwestie.

A. ALGEMEEN

1. “District Européen. Extraits de presse”. Diverse persknipsels – in hoofdzaak Belgische pers; enkele buitenlandse artikels – rond de zetelproblematiek, de keuze van een Europese hoofdstad en de eventuele uitbouw van een Europees District waarmee Europese instellingen eind jaren 1950 worden geconfronteerd, met focus op de kansen van Brussel.
1957-1961. 1 omslag
2. Nota “Projet d’un régime applicable à une zone extraterritoriale destinée à héberger les institutions des Communautés européennes”, Luxemburg.
1957. 2 stukken
Twee identieke exemplaren.
3. Dossier inzake het project ‘Cuisinier’ (inplanting van gebouwen voor Europese instellingen op Oefenplein in Etterbeek).
1958. 1 omslag
Bevat plannen en foto’s.
4. Dossier inzake de bouw van een vastgoedcomplex op het Rogierplein door de firma ‘Lotimo. Société immobilière et de lotissement’.
1958. 1 omslag
Bevat kaarten, plannen en foto’s.
- 5-9. Nota’s en documentatie van Groupe Alpha betreffende een Europees District in Brussel.
1958. 8 stukken
5. “District résidentiel européen. II. Mélange social”.
s.d. 1 stuk
6. “Bruxelles. District européen”.
s.d. 2 stukken
Twee identieke exemplaren.

7. "Un district résidentiel européen à Bruxelles".
s.d. 1 stuk
Bevat krantenknipsels.
8. Plan "Bruxelles Siège Européen. Recherche des emplacements 1e série.
Document confidentiel", opgemaakt door Groupe Alpha, met aanduiding van acht
mogelijke sites voor een Europees District.
1958. 2 stukken
Twee identieke exemplaren
9. Tabel "Bruxelles-centre européen. Recherche urbanistiques des emplacements
administratifs", opgemaakt door Groupe Alpha, met opsomming van
karakteristieken van acht mogelijke sites voor een Europees District.
1958. 2 stukken
Twee identieke exemplaren.
10. Briefwisseling.
1958-1959. 1 omslag
11. Enquête "Questionnaire sur l'établissement d'un district européen établi par la
Représentation permanente française".
1959. 1 stuk
Enkel vragenlijst, geen antwoorden.
12. Nota "Note concernant l'aspect juridique du problème du district européen".
1959. 1 stuk
13. Nota "Note de dossier sur les problèmes que pose la création d'un district
européen".
1959. 1 stuk
14. Nota "Projet de rapport sur les problèmes relatifs au "district européen" par
M. Hermann Kopf, rapporteur de la commission des Affaires politiques et des
questions institutionnelles de l'Assemblée parlementaire européenne".
1959. 1 stuk
15. Nota "Note d'information - Assemblée parlementaire. Objet: Réunion de la
Commission des Affaires Politiques, Strasbourg, juin 1959".
1959. 1 stuk
16. Dossier inzake de gevolgen die een eventuele inplanting van een Europees
District op het Oefenplein en omgeving, zou hebben op de gemeente Oudergem.
1962. 1 omslag
Bevat twee plannen.
17. Ontwerpversies van een nota van O. Vanaudenhove, minister van Openbare
Werken en Wederopbouw, aan de ministerraad, getiteld: "Bruxelles, Capitale de
l'Europe. Arguments d'ordre urbanistique/Brussel, Hoofdstad van Europa.
Argumenten van stedenbouwkundige aard".
s.d. 1 omslag
18. Enquete "Bruxelles-Europe" betreffende slaap- en woongelegenheden in Brussel.
s.d. 1 stuk
19. Ingebonden nota "Candidature de Bruxelles. Arguments techniques".
s.d. 1 stuk

20. Tabel met technische kenmerken van negen mogelijke sites in en rond Brussel ter vestiging van een Europees District.
s.d. 1 stuk
21. Nota van Victor Bure, "Le district européen".
s.d. 1 stuk
22. Plannen en tekeningen, getiteld "Agglomération bruxelloise"; "Importance de la circulation sur les routes internationales (volume moyen journalier)", "Réseau routier international", "Densité de la population en Europe (nombre d'habitants par km²)".
s.d. 1 omslag
Telkens twee identieke exemplaren bewaard.

B. DOCUMENTATIE

23. Dr. J.W.M. Schröder, *Tragédie d'une Région. Le Coeur malade de Benelux. Extrait de la Revue Syntheses*, n° 46.
1949. 1 deel
Gedrukt: Snoeck-Ducaju & fils, Gent.
24. *Présence de Bruxelles. Organe officiel de la foire internationale de Bruxelles*, nr. 24, winter 1957.
1957. 1 deel
25. Daniel F. Dollfus, *Suggestions pour la capital de l'Europe. Essai de détermination objective d'implantations de la zone optimum de la capitale de l'Europe*.
s.d. 1 deel
Bevat begeleidend schrijven, 1958.
26. Emile Ramacher, *Le Dossier de Bruxelles. À propos du siège des grandes Institutions Économiques de l'Europe*, Syndicat d'initiative de la ville de Bruxelles.
s.d. 2 delen
Gedrukt: Impr. Vanbraekel, Moeskroen
Twee identieke exemplaren.

II. EUROPEES COMITÉ VAN URBANISTEN

A. ALGEMEEN

27. Kladstukken en concepten van brieven, nota's en notulen van diverse aard.
1958. 1 pak

B. DOSSIERS

- 28-34. Dossiers per kandidaat-stad/regio, met vnl. door de kandidaat aangeleverde stukken.
1957-1958. 7 pakken
Bevatten publicaties, folders, plannen, tekeningen, ...
28. Brussel.
1958.

29.	Luxemburg. 1958.	
30.	Milaan. 1958.	
31.	Oise (Frans departement) 1958.	
32.	Straatsburg. 1957-1958.	
33.	Stresa. 1958.	
34.	Turijn. 1958.	
35-44.	Dossiers per kandidaat-stad/regio, met vnl. door het comité opgestelde stukken. 1958.	9 omslagen en 1 pak
35.	Brussel. 1958.	1 omslag
36.	Den Haag. 1958.	1 omslag
37.	Luxemburg. 1958.	1 omslag
38.	Milaan. 1958.	1 omslag
39.	Nice. 1958.	1 omslag
40.	Oise (Frans departement). 1958.	1 omslag
41.	Parijs. 1958.	1 omslag
42.	Straatsburg. 1958.	1 pak
43.	Stresa. 1958.	1 omslag
44.	Turijn. 1958	1 omslag
45-47.	Stukken betreffende het eindrapport van het Europees Comité van Urbanisten. 1958	1 omslag en 3 stukken
45.	Kladstukken, concepten en nota's. 1958.	1 omslag
46.	Eindrapport ("Rapport van het Europees Comité van Stedenbouwkundigen over het onderzoek der steden waarvan de kandidatuur door de Regeringen werd voorgesteld of doorgegeven met het oog op de vestiging van de zetel der Europese Gemeenschappen"), Brussel, 16 april 1958. 1958.	1 stuk
47.	Eindrapport ("Rapport du Comité Européen d'Experts en Urbanisme sur l'examen des lieux dont la candidature a été proposée ou transmise par les Gouvernements en vue de l'établissement du siège des Communautés européennes"), Brussel, 30 april 1958.	

1958. 2 stukken
Twee onvolledige exemplaren. Het eerste exemplaar bevat p. 1 t/m 99. Het tweede exemplaar bevat p. 6 t/m 116. Samen vormen ze een volledig exemplaar.

III. INTERMINISTERIËLE COMMISSIE VOOR BRUSSEL - ZETEL VAN DE EUROPESE INSTELLINGEN

A. ALGEMEEN

48. Concepten en nota's betreffende de vergaderingen van het Europees Comité van Urbanisten.
1958. 1 omslag
49. Kladdstukken en definitieve versies van de notulen van de acht plenaire vergaderingen (januari – maart 1958) van de Interministeriële Commissie voor Brussel - zetel van de Europese instellingen.
1958. 1 pak
Dubbel exemplaar van de notulen bijgehouden. Ze werden in tientallen exemplaren teruggevonden. De rest werd vernietigd.
50. Diverse briefwisseling.
1958. 1 omslag
51. Nota's en briefwisseling van Groupe Alpha ("Atelier d'urbanisme et d'architecture").
1958. 1 omslag

B. DOSSIERS

- 52-70. Dossiers inzake het Witboek van de Belgische regering ter ondersteuning van de kandidatuur van Brussel als unieke zetel van de Europese instellingen.
1958. 18 omslagen en 1 pak
52. Briefwisseling, concepten en nota's ("Avancement des travaux").
1958. 1 omslag
53. Redactie.
1958. 1pak
54. Fotogravures ('Photogravure De Schutter s.a.').
1958. 1 omslag
55. Druk ('Imprimerie M. Weissenbruch s.a.').
1958. 1 omslag
56. Vertaling.
1958. 1 omslag
57. Proefdrukken.
1958. 1 omslag
Onvolledig. Enkele losse proefdrukken van fotogravures en van tekstbladzijden.
58. Algemene planning inzake verdeling.
1958. 1 omslag
59. Leveringsnota's van de drukkerij.
1958. 1 omslag
60. Briefwisseling rond aanvragen en dankbetuigingen voor ontvangst.
1958-1959. 1 omslag

61.	Geweigerde aanvragen om exemplaar te ontvangen. 1958.	1 omslag
62.	Verdeling bij de Europese instellingen. 1958.	1 omslag
63.	Verdeling bij het Belgische parlement (Kamer en Senaat). 1958.	1 omslag
64.	Verdeling bij het diplomatieke korps. 1958.	1 omslag
65.	Verdeling bij enkele economische instellingen. 1958.	1 omslag
66.	Verdeling bij de secretarissen-generaal van de ministeriële departementen. 1958.	1 omslag
67.	Verdeling bij de provinciegouverneurs. 1958.	1 omslag
68.	Verdeling bij de burgemeesters van de Brusselse agglomeratie. 1958.	1 omslag
69.	Verdeling bij de rectoren van de universiteiten. 1958.	1 omslag
70.	Organisatie persconferentie ter promotie van het Witboek. 1958.	1 omslag
71-72.	Dossiers inzake de tentoonstelling "Brussel hoofdstad van Europa". 1958.	2 omslagen
71.	Organisatie persconferentie n.a.v. de opening van de tentoonstelling. 1958.	
72.	Uitnodigingen voor de opening van de tentoonstelling en antwoorden. 1958.	

IV. INTERMINISTERIËLE COMMISSIE VOOR HET EUROPEES DISTRICT

A. ALGEMEEN

73.	Nota's en rapporten betreffende de juridische problemen die de creatie van een Europees District met zich zou meebrengen. 1951-1959.	1 omslag
74.	Concepten, nota's en documentatie betreffende de tien plenaire vergaderingen van de Interministeriële Commissie voor het Europees District. Kladstukken en definitieve versies van de notulen. 1956-1961. De notulenreeks is onvolledig; nrs. 7 en 8 ontbreken.	1 pak
75.	Notulen van twee contactvergaderingen van de Interministeriële commissie voor het Europees District met het Bestuur van Bruggen en Wegen van het ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw. 1959-1960.	1 omslag
76.	Briefwisseling. 1959-1961.	1 omslag

B. DOSSIERS

77. Dossier inzake de inspanningen van Parijs om het Europees District binnen te halen.
1956-1962. 1 pak
Bevat twee grote plannen: "Projet d'aménagement de la région parisienne pris en considération par arrêté ministériel du 12 janvier 1956. Plan directeur. I - Habitations espaces verts enseignement et hopitaux; III - Circulation et transports.
78. Dossier van de gemeente Watermaal-Bosvoorde, "Emprises à réaliser pour la création Qdu District européen", ingediend in februari 1962.
1962. 1 omslag
Bevat nota's, plannen, tekeningen en foto's.
79. Dossier van architect Georges Ricquier inzake de inplanting van een Europees District op het Oefenplein te Etterbeek.
s.d. 1 omslag
Plannen en tekeningen.

C. DOCUMENTATIE

80. 'Les Centres Satellites, par les architectes et urbanistes du Groupe Alpha', in Cahier d'Urbanisme, n° hors série, Editions Art et Technique, Brussel, 1958.
1958. 2 stukken
Twee exemplaren.
81. "Bruxelles District Européen. Enquête". Documentatieplaten (vermoedelijk opgemaakt door Groupe Alpha), met notities over kadaster Oudergem.
1960. 1 stuk
10 grote platen in een farde.
82. "Ministerie van Buitenlandse Zaken. Interministeriële Commissie van het Europees District - Brussel Europees District / Ministère des Affaires Étrangères. Commission interministérielle du district européen - Bruxelles District Européen", opgesteld door Groupe Alpha. 15 grote platen (gebundeld in een farde) getiteld 'Het district in de streek / Le district dans la région' en 'Studie van het voorgestelde terrein / Etude du terrain proposé'.
1960. 1 stuk
83. "Ministerie van Buitenlandse Zaken. Interministeriële Commissie van het Europees District - Brussel Europees District / Ministère des Affaires Étrangères. Commission interministérielle du district européen - Bruxelles District Européen", opgemaakt door Groupe Alpha. 23 grote platen (gebundeld in een farde) getiteld 'Plan van aanleg van het distrikt / Plan d'aménagement du district'.
1961. 1 stuk
84. "Bruxelles. District européen - Recherche d'emplacements à Bruxelles pour la création d'un district européen à l'échelle d'une capitale européenne. Critères d'enquête", documentatieplaten opgemaakt door Groupe Alpha, met tekeningen, plannen en luchtfoto's van mogelijke locaties.
s.d. 1 stuk
Platen zijn ingebonden met ringen.

ISBN 978-90-5746-559-8

Illustratie op de omslag : 'Les Centres Satellites, par les architectes et urbanistes du Groupe Alpha', in *Cahier d'Urbanisme*, geen nummer (buiten reeks), Éditions Art et Technique, Brussel, 1958.